

Arbejdet på skolen

Elever, som var ude af stand til selv at gå til og fra skolen blev kørt. Den spastiske elev accepterede kun vor «urene» medarbejder – alle andre blev knebet. Eleverne var fremme kl. ca. 9.

Værd at vide

Kaste systemet

Fra gammel tid har det indiske samfund, været opdelt i et kastesystem i overensstemmelse med hinduistisk tankegang.

Det siges, at systemet i sin tid blev udviklet af hinduistiske præster «Brahminer», der ønskede at placere sig højest i samfundet.

Efterhånden er det blevet til en formel opdeling i fire kaster:

Brahminer og lærde, der underviser i religionen (hinduisme) og efterlever den.

Kashatryia (krigere). Disse besidder i dag ofte høje stillinger indenfor hæren, politiet og erhvervslivet. (Indien specielt)

Vaishya (håndværkere og handelsfolk).

Sudra (daglejere, bønder og tjenere).

De kasteløse

Udenfor kastesystemet finder vi de kasteløse eller «de urene – de urørlige», som de også kaldes. Den laveste gruppe i samfundet.

Nederst i det sociale hierarki findes yderligere forskellige traditionelle stammer og folkeslag, der lever som nomader.

De tvinges af det etablerede samfund, til at leve i yderområder, og deres børn går kun sjældent i skole.

Hver kaste er desuden inddelt i undergrupper eller sociale samfund, som ofte, men ikke altid, er forbundet med et erhverv. Kastesystemet bestemmer det enkelte individs økonomiske og sociale position lige fra fødslen.

Forældrenes kaste gives i arv til børnene.

Personer af forskellig kaster kan ikke gifte sig indbyrdes, uden at en af dem mister sin kaste.

På det første lærermøde spurgte jeg:

«Hvad forventer I af mig»? «Hvad kan jeg gøre»?

Man foreslog, at jeg gik i gang med taleundervisning, hvilket jeg opfattede som en joke, da jeg kun kunne få ord og på forhånd havde besluttet ikke at lære sproget pga. min manglende korttidshukommelse.

Men taleundervisningen blev startet og pga. sprogforbistringen arbejdede jeg med en eller to lærere som tolke.

I store træk blev **Programmet for en skoledag**

Kl. 9 elever ankom til fods eller i rickshaw.

Nationalsang – Flaget sættes.

Gymnastik med militære lighedstræk –

Rytmik – individuel fysisk træning.

Undervisning i grupper og bryst til bryst undervisning.

Individuel pleje – massage – orm – fnat – tvangsfodring.

Spisetræning.

Personlig hygiejne.

kl. 13 eller 14 var undervisningen slut – 2 ugentlige lærermøder.

Fredag – helligdag (sabbat).

Undervisningen om eftermiddagen fandt sted nogenlunde som om formiddagen.

Bryst til bryst undervisning

Jeg havde en ladning høreapparater med, klunset i Danmark, men opgav hurtigt, da jeg ikke kunne foretage høretest. Manglende audiometer og kvalifikationer bevirkede, at jeg var ude af stand til at tilpasse apparaterne til den enkelte elev.

Iagttag man børnene, brugte de dem kun, når de fik en glat ordre. Eksperimenter viste, at apparaterne var uden effekt – børnene klarede sig lige så godt uden. Derfor lagde vi vægt på mundaflæsning, kropssprog og et hjemmestrikket meget primitivt tegnsprog.

Et tegnsprog er uden værdi, hvis ikke de nærmeste i barnets omgangskreds også kan det. Derfor blev forældre undervist i tegnsprog og orienteret om undervisningen i almindelighed.

Kropssprog – Ekstemporalspil

hvor vi opførte en eller anden scene (spillede fransk klovn), som børnene skulle gætte. Salems mor fulgte ekstemporalspillene fik en god idé, som resulterede i, at vi opførte flere – i ret øde områder med et program til forebyggelse af uønsket graviditet – handicap med mere.

Begrebsindlæring:

foregik med billedlotteri eller en papkasse med fire huller, som man kunne stikke en hånd ind i. Vi lagde forskelligt, ind, og eleverne skulle så gætte det, de fandt derinde. Eleven blev bedt om at finde en genstand, som kunne være en sten, en skrue, en kniv osv.

I næste fase kunne det være at finde det tungeste, det letteste, det blødeste, det hårdeste. Nær, fjern, foran, bagved, ind, ud, over, volder almindeligvis problemer. Meget af dette indlærtes også under den fysiske træning. Eksempel: Hent puden bag kørestolen osv.. I den højere videnskabelige pædagogiks teoribøger kaldes dette for integreret undervisning.

Mundaflæsning

Lærerne blev instrueret om altid at vende munden mod lyset, når de talte til og med eleverne. Talen skulle understreges med kropssprog – fagter og mimik.

Historisk tilbageblik

I arbejdet indenfor Andssvageforsorgen udviklede vi sprogundervisningen og fik hjælp fra mange sider. Lad mig nævne to:

At mime – at underbygge et budskab med fagter – benævnedes vi som kropssprog. På et tidspunkt fik vi kræfter til også at undervise elever, som tilsyneladende manglede både ekspressiv og impressiv tale. (ekspressivt = ydre tale = du kan høres)

(Impressivt = det indre sprog = dannelse af hvad og hvordan man vil udtale sit budskab = en forudsætning for, at man kan formulere sig.)

Vi henvendte os til Den kongelige Ballet, som var noget afvisende i første omgang – jeg tror ikke de forstod vort behov – men omsider kom en danser ud og demonstrerede «ballettens» måder at udtrykke sig på. Det blev en succes og minsandten om ikke balletdansere gentog spøgen frivilligt og ulønnet.

Fra Døveforsorgen fik vi en lærer, Gudmund, som selv var døv, og som igennem flere år arbejdede utrætteligt for at forbedre de døves kår.

Tegnsprog blev indført også for forældre og personale.

Et par gange om året undersøgte jeg, at ingen af institutionen Lille-mosegårds 500 beboere var «glemt». Her stødte jeg på en dame på 26 år, fuldstændig vind og skæv, spastiker – af personalet kaldet kirurgers mislykkede snit. Med vidt åbne øjne havde hun i hele sit liv ligget og set på de samme fluelorte i loftet.

Min vurdering var – her er intet at stille op – men alligevel læste jeg hendes journal og bad en lærer om råd. Dennes konklusion var:

«Når man ikke på noget tidspunkt har forsøgt – bør vi».

Gudmund påtog sig at gøre de første spæde forsøg. Ved hjælp af tegninger og billeder kunne han kommunikere med pigen. En hurdle var dog, at hendes øjenbevægelser også var spastisk lammede og dermed upålidelige og måtte kontrolleres ved gentagelse.

Gudmunds erfaringer brugte jeg på Salem.

På flip-over tegnede jeg primitive tændstikfigurer og samlede billeder som var entydige. Formålet var at spare tid ved ikke at skulle tegne de samme figurer hver dag.

Salem svarede ja – nej ved at se henholdsvis til højre for ja – til venstre for nej? Så han ligefrem – var han i tvivl = ved ikke.

Dagens spørgsmål til Salem

Billede af Salem – billede af hans sovebriks blev vist.

«Har du sovet godt»? Tændstikfigur: «Har du det godt»?

«Har du ondt»? «Hvor»? Her kunne man så indkredse ved at pege på hoved – krop – ben osv..

«Skal du på potte»? «Er du tørstig»? «Er du sulten»?

Individuel pleje - hygiejne

Hunde med skab strejfede rundt på skolens grund og efterlod deres lorte overalt. Måske er det hysteri, men jeg vurderede, at disse skabede køtere kunne overføre smitte. Jeg havde set en ældre herre på ca. 30 år cykle rundt med en haglbøsse fra treårskrigen og spurgte:

«Hvem er han? Hvad gør han med den kanon»?

Han var offentligt ansat og skulle holde byen fri for tigre.

På kommunekontoret spurgte jeg, om ikke han lige kunne skyde nogle af de køtere, der strejfede rundt ved skolen, når han nu var i gang. Få dage senere var der ingen hunde i miles omkreds.

Her er den kasteløse dame i gang med opvasken – overførsel af smitte fra det sand hun bruger er sandsynlig.

Fnat – lus – orm – tvangsfodring – massage

Igen var jeg på Herrens mark, nok havde jeg en sjælden gang set fnat i Danmark, men her sad det i skorper. Disse kunne være læderagtige fortykkelser forårsaget af, at nogle børn blev anbragt i de samme stillinger dag efter dag. Dermed opstod disse fortykkelser, men derudover havde flere grimme ligge- eller siddesår.

Ingen af os havde erfaring i behandling af fænomener som f. eks. fnat, hvorfor vi igen bad Folkekirkens Nødhjælps barfods-«læger» om hjælp. Den kom prompte, og efter få dages praktisk instruktion kunne vi selv.

Barfodslægerne var oftest gæve damer, der havde haft et liv i modvind.

På scooter balancerede de ad diger – ad elendige stier til selv de fjerneste hytter. De vidste, hvad sagen drejede sig om. Ingen klynken.

Det var lige min kop te.

Godt nok havde jeg set fnat i Danmark, men ikke som her, hvor fnat kunne dække hele legemsdele i tykke skorper. Kunne det smitte?

Næsten alle børnene havde dysenteri – vi lagde vægt på, at man kun skulle drikke rent, kogt vand; hver enkelt elev fik ca. 1 liter pr. dag. Det er ret så meget i en lille mave, men da vort vand var afkølet, gled det ned. Risvælling, kogt fra at være tynd «suppe» til en næsten fast form som risengrød blev serveret op til tre gange på en dag. Substansen blev varieret efter, hvor medtaget barnet var.

Ungerne kunne ikke fordrage de ormemedler, vi leverede, men der var ingen nåde, samtidig blev de instrueret om kun at efterlade afføring på de dertil indrettede steder.

Til opbygning af immunforsvaret fik vi fat i vitaminpiller. De blev en form for kosttilskud.

Fra Danmark havde jeg medbragt desinfektionsvæske, der bruges på operationsstuer. Her brugte jeg det i drikkevand og indførte tvungen vask af hænderne. Jeg ved ikke, om det var nødvendigt og slet ikke om det havde effekt, men ingen blev smittet, medens jeg var der.

Asta (pigen i mørkerød kjole) har haft lus. Det klarede man nemt og effektivt ved at kronrage hende og brænde håret.

Når jeg lå i den brændende sol og lignede en kogt krebs, yndede børnene at snige sig ind på mig bagfra og snuppe min bøllehat. De fyldte den med vand, og spøgen gik så ud på at krænge den ned over ørerne på mig. I begyndelsen var de betænkelige og var vel også bange for mine reaktioner, men da jeg tog det med et stort grin, slappede de af.

Generelt er bangladesherne meget omhyggelige – nærmest pertentlige med deres personlige hygiejne og påklædning.

Hjemme brugtes en rod eller fingrene til tandbørstning, men på skolen brugtes rigtige tandbørster – tandpastaen blev uddelt, under streng kontrol, da flere af ungerne spiste pastaen som slik. En af mine kammerater, der havde siddet i Koncentrationslejr fortalte, at tandpasta i nogen grad kunne stoppe en diarré.

Lilian og jeg undredes ofte og diskuterede, hvordan bærer de sig dog ad? Efter lange ture i bus på støvede veje ofte siddende i timer på en tilfældig sæk, steg de ud – rene og pæne i tøjet uden så meget som en plet.

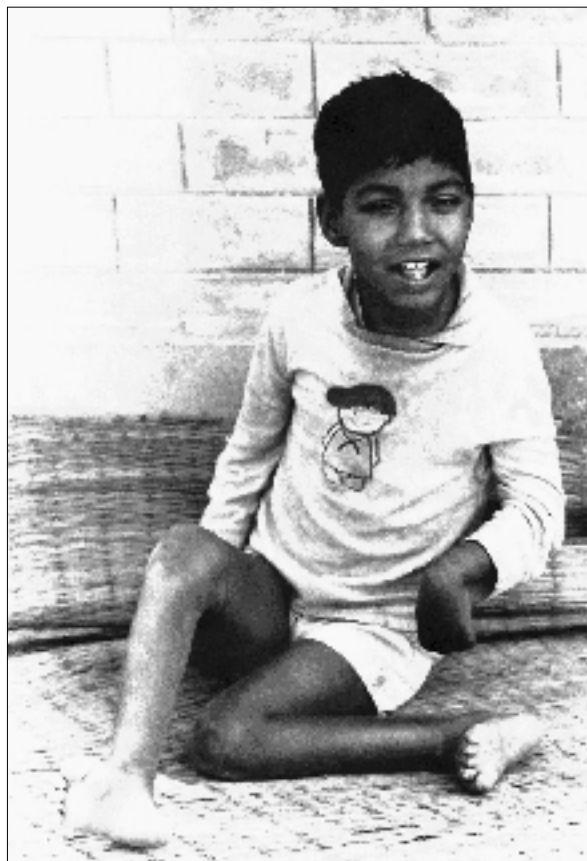
Den 24 årige skønhed og herren i den røde trøje var dybt forelskede, men måtte nyde hinandens selskab med anstandsdamer og ellers i dølgsmål.

Damen var født af fattige forældre, som «kun» havde «produceret værdiløse» døtre. En ældre søster ventede på sit giftermål til medgiften var sparet sammen, derefter ville turen komme til lærerinden.

Gad vide om hun nogensinde blev gift eller fik et normalt kærlighedsliv.

Da vi fik anskaffet en kørestol kunne vi med puder støtte og variere Salems siddestillinger, dermed kunne siddesår forebygges.

Her ser du den stolte mor med nogle af sine mange børn på paradetur i byen.

Salem fik kørestolen til personlig ejendom.

Massage

Salems forældre var flittige, meget harmoniske og hjemmets fire børn stortrivedes trods fattigdommen. Huset havde faderen bygget i mursten – der var et stort rum med en sovebriks – nærmest en hylde placeret op ad en væg – her sad Salem, når han var hjemme. Familien sov der om natten. Modsat sovebriksen et ildsted, hvor et hul i taget gjorde det ud for skorsten.

Af de to køer var den ene som en form for livsforsikring givet til Salem. Den nymalkede mælk solgtes på et gadehjørne hver morgen. Skolens rickshaw hentede og bragte Salem til og fra skole, her ankom han kl. ca. 9.

Så snart jeg var færdig med gymnastikken og rytmikken, gik jeg i gang med Salem. Det foregik i den brændende sol, men hvad kunne jeg gøre?

Min viden – mine kvalifikationer var på nulpunktet.

Kunne jeg få gode råd andre steder? Nej! Jeg var meget bevidst om, at jeg kunne skade drengen mere, end jeg gavnede og besluttede at fare frem med lempe og stoppe, hvis han viste mindste tegn på ubehag. Det skulle være morsomt, og jeg centrerede mit ukvalificerede – utilstrækkelige venstrehånds arbejde om at lindre og få et samspil i gang – kommunikation om man vil.

Derfor gik bestræbelserne ud på, at få blodomløbet forstærket ved at gnide – gnutte og smøre med olie og ændre på lemmernes stilling, således at han kunne få nye «støttesteder», også når han var hjemme

Med lunken kokosolie, (det billigste) – men et udmærket middel, masserede jeg og prøvede forsigtigt at strække og rette de krogede lemmer ud. Hvorfor så det? Hvis du betragter billedet, hvor Salem sidder, vil du kunne se, at han konstant, hviler på de samme punkter på sin krop. Det var da heller ikke overraskende, at han på arme og ben havde læderagtige fortykkelser – «trædepuder».

Under dette fik han «sprogstimulation». Da han kunne bevæge højre fods storetå, kunne vi spille bold ved, at jeg trillede bolden hen til foden. Mindre end tre måneders venstrehåndsarbejde forvandlede denne utroligt handicappede dreng. Han blev en glad dreng, og han skjulte aldrig sin glæde og taknemmelighed ved at være sammen med os.

Det kan man så synes var pjattet, men det morede drengen, og hvad havde han ellers?

Salems øjne var fantastisk udtryksfulde, så derfor så jeg ham altid dybt i øjnene, når jeg hev og sled i ham – hans bevægenerver var lammede – var følenerverne – følesansen også? Jeg stak en nål i ham – han reagerede nogle steder, men ikke på andre. Igen en gåde.

Igennem alle de kanaler jeg havde, lykkedes det omsider at få en fysioterapeut til at komme. Hun tilbagelagde i alt 1200 km. i overfyldte tog og busser. Hun forklarede og demonstrerede på Salem, hvad der kunne gøres. Salem viste alle tegn på, at det var ham imod – følte han smerte? Var han bange for den fremmede dame? Ingen af os var det mindste i tvivl – dette var ikke en opskrift, vi ville følge. Fysioterapeuten fik faktisk en meget dårlig behandling af os alle – hun havde ydet sit bedste – men vor modvilje, vor afstandstagen fra hendes metoder, var hun ikke i tvivl om.

Epilepsi

At få mad og drikke i drengen var et af vore helt store problemer.

Vi skulle undgå luftrøret, for ikke at kvæle ham, synke kunne han ikke. En suttekop tog det en måned at fremskaffe. En kørestol endnu længere tid.

En dag svømmede hans øjne underligt rundt. Drengen var epileptiker. Nyt for mig var hans anfald, da der på grund af lammelserne ikke var synlige kramper.

Med den bevidstløse dreng i armene kørte vor rickshaw os hjem til moderen. Jeg var ikke klar over, at dette «paradenummer» senere skabte en utilsigtet, heftig debat i byen – meningerne var delte – det er sku´ da spild af tid at tage sig af den unge, hvorfor lader han ham ikke bare ligge? Med besvær fik vi senere fat i en læge, der var en læge pr. 10.000 indbyggere, og vi fik ordineret en medicin. På stedets apotek, et skur som en dansk iskagebod, rodede man længe rundt i blikdåser og fremviste til sidst stolt nogle piller. Mistroisk fodrede jeg skolens kokkepige, brugte kynisk hende som forsøgskanin, hun var ugift og kasteløs, derfor den absolut billigste i forsamlingen. Da hun stadig var i live to dage senere, afprøvede jeg selv pillerne.

Spisetræning

Vesterlændinge opfatter det at spise med fingrene som værende uden problemer – men det er det så absolut ikke, før man selv skal prøve. Der er som hos os regler – bordskik – det er ikke ligegyldigt, hvilken hånd, man bruger – slet ikke, hvis man rækker et fad videre.

*Drengen tv. har hagesmæk på.
Man kan se karrysauzen løbe
ned ad fingrene.*

Er man bare lidt motorisk hæmmet, er det mere end vanskeligt at undgå at spille. Maden var altid krydret, så man følte, at munden var i brand – det klares simpelt, ved at rulle en bolle ris, og dyppe den i udkanten af «bålet».

At vippe bollen ind i munden kræver smidighed. En dag spurgte Lilly (smuk, ugift lærerinde på 24 år) har du spist Da – Da? (Betyder bedstefar?) Jeg var meget glad for betegnelsen – bedstefar – da enhver mistanke om seksuelle bagtanker var fjernet. Lærerinderne fik dermed et mere afslappet forhold til den fremmede i prekære situationer, når store knægte skulle hjælpes på WC. Lilly foreslog, at jeg spiste med børnene. Jeg gjorde mig umage, men alligevel spildte jeg, og snart løb sovs ned ad armen. Ungerne pegede og grinede skadefro.

Lilly skottede forsigtigt til mig, og da hun vurderede, at jeg syntes om skuespillet, dristede hun sig til forsigtigt at hive mig i ørerne og give mig en blid skideballe. Ungerne jublede, vi var ikke i tvivl, dette var en effektiv indlæringsmetode.

Manglende stimulation

Flere af børnene kunne ikke gå ved egen hjælp. De havde alle deres dage ligget i et hjørne af hytten, uden den stimulation børn har ved at lege med andre, og ved at voksne bruger blot lidt tid på dem. Det kan man forarges over, man kan holde lange foredrag, men det kommer ungen sjældent til at gå af.

Efter mit ukvalificerede øjemål havde børnene ikke særlige, påviselige fysiske handicap, hvorfor det meste af mine formiddage gik med fysisk træning – gymnastik for og med alle, og en mere specifik træning af den enkelte.

Første fase var bekæmpelse af div. sygdomme, som orm, diarre, fnat. Her var Folkekirkens Nødhjælps barfods«læger» til en uvurderlig hjælp, da problemerne var mange og ukendte i Danmark og dermed også for Lille mig.

Flertallet af barfodslægerne var enlige mødre, udstødt af ægtemanden.

Tvangsfodring

Elever, som skulle trænes fysisk, så de kunne gå ved egen hjælp, havde en utrolig svag muskulatur i og med, at den aldrig var brugt. Toiletbesøg foregik på potte (kontrol) og når fordøjelsessystemet fungerede normalt, begyndte tvangsfodring.

Næste fase var opbygning af «muskeldragt». Dette skete ved tvangsfodring med bananer, som var det billigste. Her var de halvt så store, som dem vi kan købe i Danmark – de er søde og fulde af kerner – ret velsmagende. Hver anden time skulle ungerne æde så mange bananer, at det var lige før, de brækkede sig.

Man kan godt blive træt af bananer – så der var af og til skrig og skrål – men vi var ubarmhjertige – nogen vil måske kalde det mishandling. Men bananer er nok det næringsmiddel, der hurtigst frembringer muskulatur. Efter 3 – 4 ugers hård fysisk træning kunne flere gå op til 300 meter ved egen hjælp.

Men det kostede blod, sved og tårer. Her var ingen nåde.

Snakken har jo gået i byen. Jeg gik til banko, hvor de andre deltagere hængte på ryggen af mig. De var bange for, at jeg skulle blive snydt, og i øvrigt deltog jeg i flere møder i byens ældsteråd. Flere anså mig vel for noget af en troldmand, trods min gentagelse af budskabet:

*Uden mad og drikke duer helten ikke,
vejen frem er dækket af blod, sved og tårer.*

*Lederen af skolens kørselsafdeling - rickshawføreren træner den unge mand.
(Alle hjælp til)*

Øvelsen gik på træning af styrke i armene. Gutten håbede på, at få forligheden tilbage. Vi nænnede ikke at konfrontere ham med virkeligheden – at her var intet håb.

Her er udsolgt

Uden for skolens jernport stod hver morgen en kø af mødre, der tiggede for at få deres handicappede barn optaget i skolen. Grunden hertil kunne nu også være, at børnene fik et måltid mad hver dag. Men jeg var ubarmhjertig; skulle vort arbejde blot have nogen mening, måtte vi bruge vore få ressourcer på en fornuftig måde.

En ung mand blev dog sneget ind ad bagdøren.

Faderen arbejdede i Folkekirkens Nødhjælp og her var vel mere tale om at gøre en vennetjeneste. Det var en smuk, ung mand, velbygget, godt begavet, men opereret for en kræftsvulst i ryggen nær lænden.

Operationen havde medført lammelse af alt fra hoften og nedefter, dog stadig med kontrol af tid for toiletbesøg. Vægt mellem 60 og 70 kg. Moderen, som i lange perioder var alene med sønnen, var en vipstjert på ca. 40 kg.

Knægten fik lært at krabbe sig frem med hænderne, og da vi havde fået fremskaffet en kørestol fra Danmark, blev moderen instrueret i brug af denne over de mange forhindringer udenfor hjemmet. Først med hende i stolen, senere skiftevis med mig og hende som fører.

Tilskuerne morede sig kosteligt.

I hjemmet fik vi venlige sjæle til at montere solide bambusstokke, så den unge ved hjælp af disse kunne komme rundt i hytten og dermed aflaste moderen. Træningen bestod også i, at han selv skulle stemme sig op og kravle ind i kørestolen. Turen fra hjem til og fra skole skulle han klare ved egen hjælp i sin kørestol. På en af de første ture væltede han, og ydmygelsen ved at ligge hjælpeløs med de mange grinende tilskuere om sig var for stor.

Grædende lå han – «hjælpeløs».

Et ilbud orienterede om situationen, og det var så om at komme op på cyklen og af sted. De fleste havde vel ventet, at jeg brød ud i medynk, men han fik en lodret skideballe på dansk.

«Tror du, at vi har trænet dig, for at du skal klynke?»

Var man i knibe og skulle agere vred, var: Dengang jeg drog af sted, sagt med fynd og klem et middel, der fik de fleste til, at holde mund.

«Se så at komme op i stolen, du kan jo godt».

Stolen kom i lodret position, og han gik til den, som så ofte før.

Da han igen sad klar til at køre, fik han dog et knus og beskeden:

«Nå! Du kan jo godt».

I ledige stunder læste vi en engelsk-sproget avis sammen, og hans engelske blev efterhånden ret godt. Hvad skulle han leve af senere?

Hjemme igen i Danmark fik jeg bygget en kørestol specielt til ham, det var en racermodel med skråtstillede hjul, der ikke så let kunne vælte. Kørestolen fik jeg gratis sendt derned til Folkekirkens Nødhjælp i Dhaka med flypassager. (Kørestole kan medbringes gratis i fly.)

Derudover fik jeg skrabet en skrivemaskine, en sværteduplikator og en kopimaskine sammen og sendt derned, men alt strandede hos de korrupte toldmyndigheder i Dhaka og endte derfor via København til slut på Madagaskar. Han ville have haft mulighed for at åbne et bureau, hvor han kunne skrive folks breve.

Hvor længe han levede, ved jeg ikke.

Mødevirksomhed – kulturelle sammenstød

Lærermøder – bestyrelsesmøder – forældremøder

På lærermøderne drøftede vi og planlagde, hvad der skulle ske ugen igennem. De enkelte påtog sig så forskellige opgaver og jeg noterede omhyggeligt, hvem der skulle gøre hvad, hvornår tingene skulle være udført og checkede om aftaler var overholdt. Min tålmodighed blev gang på gang sat på prøve.

Eksempelvis havde skolelederen påtaget sig indkøb af brede, bløde læderremme, puder og pøller, som kunne bruges til at klodse spastikeren og Salem op med i kørestolene. Jeg rykkede flere gange, men fik kun søforklaringer.

Kulmination

En dag flytter skolelederen Salem, som vi i mangel af andet fastgjorde til kørestolen ved hjælp af elektriske ledninger. Om skolelederen pga. sløsethed – dovenskab havde undladt dette, ved jeg ikke.

Resultater blev, at Salem gled ud af stolen og hamrede hovedet i cementen. Lyden kan jeg forestille mig bedst kan sammenlignes med, når en melon rammer noget fast. Vi ydede førstehjælp i første omgang. MEN! Ingen var i tvivl – jeg var rasende – men stille.

Da den værste panik havde lagt sig, kaldte jeg «slynglen» hen til mig – tog ham i hoved og røv – uden at mæle et ord – og smed ham op i kørestolen – surrede godt og grundigt med ledningen lagt dobbelt og brugte et gammelt kneb fra min tid som sejler.

Jeg fik fat i et stykke bambus – satte det ind og drejede indtil min kære vens ansigt indtog en blålig farve. Derefter skrumpede jeg ham hen over plænen, for – da han var ved at gå i koma at løsne lidt på surringen for at spørge:

«Kan du lide det?»

Det kunne han ikke. Han blev løsladt – jeg pegede på porten og sagde:

«Ud! Du skal ikke komme igen før du har tingene i orden».

Kun en time senere vendte han tilbage med de savnede effekter.

Da undervisningen var slut, bad jeg om et ekstraordinært lærermøde. Stemningen var for at sige det mildt anspændt, skolelederens autoritet var krænket – han var ydmyget i alles påsyn.

Men jeg var stadig godt vred og fortalte dem nu i letforståelige vendinger, at det smøleri og den måde de svigtede indgåede aftaler på, kunne og ville jeg ikke acceptere. I Danmark ville de blive fyret, hvis de havde indgået en aftale, og den så ikke blev udført som aftalt. Skulle en leder i Danmark rykke mere end én gang, ville der ske afskedigelse. Her havde jeg rykket op til tre gange. Jeg havde indtil nu gjort alt for at tilpasse mig deres kulturmønstre – hvis de da havde kultur – men nu var det slut – her var ikke tale om tvang – hvis ikke man ville indgå en aftale kunne man blot sige fra.

Når jeg havde afholdt mig fra at ændre på deres arbejdsmetoder, skyldtes det min overbevisning om, at når jeg var ude af døren, ja, så ville de gøre, som de synes.

Et nej – ville ikke ændre på min holdning til dem.

Deres kulturmønstre

En benægtelse – et nej ville være uhøfligt – derfor deres søforklaringer. Nej eksisterede ikke i deres kultur. Lærerinderne spurgte direkte, om de kunne tillade sig sige nej, hvis jeg bad dem om et eller andet.

De var forbavsede og overraskede, da jeg betroede dem, at det kunne de roligt. I den følgende tid skete det, at de med et smil sagde nej, når jeg bad dem om et eller andet, for derefter straks at udføre det, jeg bad om. At have en mening og give udtryk for den, var ukendt for kvinder i Bangladesh.

Hvis du på din færd rundt i landet spørger om vej, skal du helst spørge mindst to, da risikoen for at man viser dig den gale vej – er mere «høflig» end at sige – det ved jeg ikke.

Bestyrelsesmøder

Her var økonomien altid hovedemnet. Formanden for the committee sad bekvemt placeret i den lokale bank. Gang på gang bad jeg om, at få en oversigt over skolens samlede indtægter og udgifter. Den var altid næsten færdig og ville meget snart fremkomme. Men jeg ventede også her forgæves. Man var ikke uvidende om, at jeg med hjælp fra Folkekirkens Nødhjælp havde foretaget en stikprøverevision. Måske grinede de af dette i baggrunden.

Den norske u-landshjælp var af et langt større omfang end den danske, bl. a. afholdt man lønningerne. Da især skolederen klagede over de «beskedne» lønninger bad jeg om en redegørelse, men også dette ønske var forgæves.

Efter min hjemkomst til Danmark indfandt en norsk forældrerepræsentant sig for at undersøge eventuelle uregelmæssigheder i forbindelse med deres udsendte repræsentant. (Det vender jeg tilbage til.)

Megen tid brugtes på at oplyse om, hvorledes de kunne søge støtte i forskellige udenlandske fonde. Specielt anbefalede jeg at søge canadiske fonde og specifikt fonde for svagtsynede og blinde.

Min erfaring er, at netop dette handicap begunstiges på bekostning af andre handicaps.

Forældremøder

Lærerne orienterede om deres undervisning, og i den forbindelse stilledes jeg overfor en række spørgsmål, som jeg var ude af stand til at svare på, da forskellene mellem livsbetingelserne i vore lande var for store. Personligt lagde jeg hovedvægten på forebyggelse af handicaps – fødselskontrol – prævention – hygiejne – og her belyste jeg fordele ved amning i modsætning til anvendelse af mælkepulver.

Udelukke kunne man ikke, at deres børns handicaps var forårsaget af febrile sygdomme påført af forurennet drikevand.

Dette fik som konsekvens, at en gruppe forældre med forebyggelse som emne i samarbejde med Folkekirkenes Nødhjælp drog på turné i omegnen.

Udsnit af forældreskaren ved et forældremøde.

Et spørgsmål fra en mor lød:

«Min datter på 13 år tisser i sengen om natten, har det forbindelse med, at menstruation er begyndt? Hvad kan jeg gøre?»

At forklare klimaforskelle – papirble – og alle de hjælpeforanstaltninger, en mor havde til rådighed i Danmark var uoverstigelige – i modsætning til her, hvor flertallet af børn, så vidt jeg kunne se gik uden bukser og hvor hjælp fra sundhedsmyndigheder var en by i Sibirien.

Elevernes fremtid

Megen snak gik på at få de store elever ud af skolen for at undgå, at den sandede til. Hvis vi kunne få hjælp til oprettelse af beskyttet værksted, hvad skulle de så fremstille?

Med en arbejdsløshed på 25 % og den megen hjemmeindustri synes det at være en utopi.

En form for daghjem (aflastning) syntes lige så urealistisk. Det lå helt uden for vores stillingsverden.

Det eneste realistiske, jeg kunne finde på, var oprettelse af en farm med frøer. Sagen var i al sin enkelthed, at man i det sydlige Bangladesh havde fanget og eksporteret frøer til Kina i et sådant omfang, at afgrøderne led skade.

Idéen stammede fra, at man i Danmark på landbrugsejendomme opdrættede ål i tidligere staldbygninger, og at man andre steder udviklede kompost-orme, som blev en vigtig eksportartikel.

Jeg var alene om ideen, så den blev droppet.